

OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRÍAS OU DE BAGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequenos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

¡QUE SEA EN HORA BOA!

Grande regocijo e alegría sinten n-estes días os veciños d' a ciblá de Betanzos pol-a concesion con qu' o goberno os favoreceu, ó decretar o establecemento n-ela d' unha d' as academias preparatorias, acontecemento inesperado pra un pobo com' aquel hórto, por dicilo así, d' o favor oficial e tan esquentado hastra hoxe, non solo pol-os estranos, sinon tamen pol-os propios fillos, á moitos d' os que levantou á unha altura d' a que mostraron non eran dinos, cand' ó verse alevados non fixeron nada por mellorar as condicións morás e materiás en qu' hastra hoxe, mais ben que vivir, vexetou o pedazo de terra máis garrido e frondoso que ten a provincia, e en donde viron a primeira luz e diron os primeiros pasos.

Betanzos, que pol-a sua hestoria, pol-a sua situación, pol-a sua fertilidá e beninida d' o crima e hábetos de traballo e sencillés de costumes d' os seus fillos, e xeneralmente reconocido e apreciado, axudado oficialmente houbera si lo o orgullo non solo d' a provincia, sinon de Galicia enteira.

El esta pobraion que tantos favores debe á Natureza, hastr' o día d' hoxe non debia ningún ós prohombres, foisea fillos d' o propio ou d' o alléo chan. E non se diga qu' é un pobo desagradecido, que paga e-o olvido ou a ingratidá os favores que recibe: non: Betanzos si peca é d' agradecemento de mais;

é un pobo honrado, sinxelo e crédolo, que xugando ós homes pol-o qu' él é déixouse por longo tempo enganar e esprotar pol-os políticos que conocendo, saben abondo de que maneira han de tratalo pra conseguir o seu ouxeto. e entusiasmándo anque non sea mais que momentáneamente, pormeten o que nin siquera soñaron facer e están moi lonxe de cumprir, sin qu' as leució d' a esperencia lle sirvan de saudable ensenanza e confiándose tantas cantas veces se ve solicitado por quen queira que sea.

N-o medio d' o entusiasmo propio de quen vé consiguid' o que tanto deseaba, non s' esquente de mostrar seu agradecemento ós qu' axudárona n-as xustas pretensións, dándolles as gracias e comunicándolles a boa nova pra que participen d' a sua alegría, com' o fixo co-as autoridás, persidentes d' as sociedades de recreyo, preólecos e mais persoas d' esta pobraion qu' axudaron co-a sua influencia.

O pobo d' a Cruña, que non é egoista com' algú pertenceron facer ver non hay moito tempo, alégrase de todas veras de qu' a veciña ciblá houbera alcanzado o que tanto deseaba, amostrándose tan contenta e satisfeita n-o momento en que tivo conocimiento d' o telegrama d' o alcalde de Betanzos como si a concesión s' houbera feito á ela mesma.

Dámoslle a mais completa enhoraboa a antiga capital de Galicia así com' ás autoridás, comisiós e demais persoas que por ela se interesaron e conseguiron traer un elemento mais de vida non só

pra unha pobracion, sinon pr' a maór parte de Galicia, xa que tó la éla en xeneral s' aleontra tan falta de proteucion oficial; y-eso qu' hay moitos anos que cuasque non se forma un menisterio sea d'a política que queira, sin qu' un gallego vaya á acupar un d' os primeiros postos, c'indo non á formar parte d' él.

CÁNTIGAS

Á R. PONTE PEÑA.

ROSA DE SAYOSA.

(HESTORIETA.)

I.

Non-o podo esquecer, fai moito tempo e inda teño fervendo n-a mamoria aquela noite d' o Nadal tan fria cand' a probe chegou a miña porta, sin pano n-a cabeza, sin refaixo y-escachizad' as zocas.

Xoven e fraca, c-o sembrante pálido y-os mirares d' as virxenes bondosas; unha imáxen d' fame parescia aquela linda Rosa....

Petou tembrando, como pet' o probe qu' inda ten n-as meixelas a vergonza, petou tembrando e levanteim' axiña tendo anedo d' abriroll' á aquela hora.

—¿Quén chama?—perguntei, e c'un sospiro d' eses que teñen soasment' as horfas

—¡Unha probe tan só—me respondeu,— que busca n-a sua casa unha lemosna; unha nena qu' está soila n-o mundo e vive com' a esperanza, triste e soila!—

Despechei o ferrollo y-atopeime con Rosa de Sayoso, a linda moza garrida mariñar, que dende Sada en catr' ou cinco legoas á redonda n' habia n-os xardís d' estas Mariñas outras mais cobizada pol-as mozas.

II.

Contoum' os seus pesares, os seus dóres, e limpando despois a probe horfa os ollinos aqueles, onde as bagoas saían e saían cal si foran

as augas d' un regueiro que camiñan entre froles e follas,

dixo c'an jay, que me chegou á y-alma e sempre se m' acorda:

—Teño fame, señor, e teño frio e inda non atopei hoxe unha codia!

—Entra—lle dixen,—entra, qu' aunque probe terás casa coberta, miña xoya, un anaco de pan ali n-a artesa e un corazon eiquí' garrida Rosa.

Y-erguend' a probe nena suas maiñas car' ó céo ond' está sua nai tan boa,

—Dios queira, dixo, qu' así n-os céos ll' abraa cal hoxe a caridá abrem' a porta!

O oubir o dito tal, n-os meus adrentos non sei o que sentin: lástema moita doume ver unha nena com' aquela, xentil e tan graciosa, c-os pesares ó lombo, esfarrapada, vertendo pelras e chorando tola, com' a nai d' aquel Xénio d' o Calvario, martir d'a idea qu' a sua mente acocha, que bebia os doores á pingueiras e sofria éla soila....

¡Probe Rosiña, probe, n-a tua aldea non veral-a alborada, miña xoya!

III.

Pasou aquela noite triste e fria e alborada chegou rompend' as sombras; e Rosa, aquela nena com' os ánxes, tenra com' unha pomba, durmia xunt' o lár sono de pedra como durmen os ánxeles n-a gloria, como durmen, leutor, n-a miña y-alma relembros d' un amor que choro agora.

IV.

¡Quén sabe, Dios querido, quén sabe cantas cousas durmirán n-o cerebro d' esa nena n-o mundo sin achego, prob' e hórfa! ¡Vinde corrend' á vela, vinde logo antes qu' abra os ollinos; vinde mozas as de Lubre, San Cidre e Santa Marta, vinde, e dicide todas si hay outra como Rosa n-estas terras que se poida chamar com' éla rosa!

V.

Rapazas d' as Mariñas, dispensade vosoutras qu' unhas rosas sodes todas, pois tedes n-as meixelas sempre fixo a color d' a vergonza, que fale de Rosiña de Sayoso dicindo qu' é boa moza; e pois que de gallego tan só teño a y-alma que me dicheades vosoutras, deixade qu' esta y-alma chore tenra a horfandá d' esta rosa.

VI.

D' aquel sono tan doc' e pracenteiro despertou pouco á pouco a probe hórfa, y-erguendose despois, moi pol-o baixo rezou unha oracion, outra e mais outra, quizais d' aquelas que sua nai un dia insináralle sendo inda mais nova! que tod' o qu' unha nai ensiña ós fillos sempre queda encravado n-a mamoria!

E namentras qu' a nena así rezaba n-os loureiros que teño xunt' á horta, cantaban a alborada os estorniños repicab' a campana d' a parroquia e un fato de rapaces e rapazas facían torres de neve á miña porta.

VII.

O que pasou despois podo decirós
que xa non se m'acorda;
soilo si que se foi d' a miña veira
ó lombo e-o saquiño d' a lemosna
un camiño subindo, eiqui un petouto,
alí o camiño real e a corredeira
que vai dar á unhas casas que fomegan
n-o remate d' a chonza....
¡Adios Rosiña, adios, ánxel sin ceo,
e lembrar tua hestoria,
sint' hoxe com' enton aquel friaxe
cando cabo chegach' á miña porta,
sin pano n-a cabeza, sin refaixo,
y-escachizad' as zocas.

VIII.

¿Qu' é horfandá? pergúntasme e non sei
o qu' hoxe che responde;
ti perdiche a teus país e saber debes
o que son n-este mundo certas cousas.
E porque non me digas que non quero
á tua pregunta darll' unha risposta,
escoita o que me dixó certo día
o mayestro n-a escola:
"Non todol-os que perden á seus país
hórfos n-o mundo son, vive a mamoria;
pois tendo un corazón honrado e limpo,
e-os perfumes d' as rosas,
sempre teñen un Dios n-o seu espirtu
que seus pasos vixil' á todas horas."
E así ch' era Rosiña de Sayoso,
tenra com' unha pomba;
frolíña d' o San Xoan qu' as follas abre
a bris' que n-o xardin alegre zóa,
violetiña n'un cómaro nacida
entre froles cheirosas,
Inceiro d' a mañá d' o mes d' Outono
que nin compañ' atopá....
¡Era a vida, era a morte aquela nena;
sempre soila, tan soila!

IX.

N-os árbores d'o souto, pol-o tempo,
caendo ván as follas;
e-o corazón humano, desleigadas
e-o vento d' a disgracia cánche todas,
cando record' os versos d'o poeta
ven á miña cachola
relembros d' a mocíña mariñana
de quen conto esta hestoria;
Rosiña de Sayoso, linda nena,
ánxel d' o ceo, garridiña pomba.

X.

Era a mesma, era a mesma; n'unha calle
preto d'o mar d'o Orzan con outras mozas,
e parecer con vida n-os seus ollos
e alá drento a deshonra;
puiden vela, pasou á miña veira
xentil, maxestuosa;
era un ánxel co-as áas todas douradas,
reina d' a terra toda,
son roupaxe de seda e de brilantes
e seguindo tras éla viñan outras,
e outros amantes mais, e-o peito hóro

e a y-alma desdeñosa....
D' ter seus pasos quixen e falarlle;
eruxir sintin a vestimenta nova
d' encaixes, qu' a facía
unha neña d' o pobo, unha señora....
Y-éla enton, meu amigo,
cal si fose princesa viutoriosa,
miroume pol-o baixo, camiñando,
surrindo con desdén com' unha tola,
e dicind' á compañía, moi baixiño,
eu non sei cantos términos e cousas.

XI.

Non-o podo esquecer, fai moito tempo
e inda teño fervendo n-a mamoria
aquela noite d' o Nadal tan fria
cando cabo de min chegouse Rosa.
Ela poido ser miñ' aquela noite
mercándoll' a sua honra
c'un anaco de pan d' a miñ' artesa
e dándolle pousada de limosna....

Lástema doum' enton, compadeceume
unha nena tan nova,
n-o mundo sin achego, miserenta,
estarrapad' e hórfá...!
N-o meu peito d' aquela
amor por éla non sentin, leutoras;
y-hoxe qu' a vexo que s' entrega ós vicios,
ó véla boniteira e tan graciosa
era capás de dar por sua virtude
as bágoas d' os meus ollos cando choran.
¡Rosiña de Sayoso, adios por sempre,
queira Dios cando morras
compadezcan tua vid' aquelas froles
co-as que tecías coróas,
aquelas froles muchadiñas hoxe
que como ti están sin cóor n' aroma ...
e aqueles estorniños suavidores
d' os loureiros d' a horta,
e repiquen, cherando tua disgracia,
as campás d' a parroquia!

Fernando GARCIA ACUÑA

Ó MÓR D' A LAREIRA

DE LORES.

(CONTINUACION)

A caridá está esquirta n-os corazóns d' os probes,
com' está esquirto o direito n-a conciencia humana;
sí, porqu' a caridá é un direito d' o qu' a recibe e non
deber n-o que pode exercela; pr' os que teñen mo-
réas de bés súbeselles á cabeza a onda d' a fartura
d' a soberbia, e borra estes diviños carauteres qu' a
Natureza esculpiu n-o espirtu d' o home, deixando
un sitio valeiro que ben á a apar o mais cego
canto repunante egoísmo.

O paisano d' esta hestoria, que noscemos e
tratamos, pro que soasmente sinalaremos ós nos
leutores e-o seu primeiro nome de Manoel por non

ofender sua mo lestia, tivo unha d' as maores satisfaccions ó contraguer co-a coitada filla d' a infamia e d' a disgracia o parentesco espirituál de pa triño, dispoendo qu' en mamoria de sua nai se lle puxese por nome o d' ésta.

Pouco tempo deixou trascurrir, pois, o señor Manoel pra realisar as averiguacións que tiña proyectado, e e-o este ouxeto un dia aparexon os dous facos que tiña, meteu n-a sua carteira a espeliña qu' houber atopado sobr' o cadávre de Delores e levando sua parenta en brazos a nena, montaron á cabalo e emprend' o camiño d' a Cabaña, ben resoltos á revolver c' o terra hastr' atopar e-o aquel señor D. C. T. á quen—¡ouh inosencia, que confiadades!—maxinaban xa velo entenrecido e cheo d' arrepeamento ó pasala vista por aqueles ringlós esquirtos con bigais de sangue, e ó atoparse c-o aquela outra pequena Deloriñas qu' herdallo a hermosura e demais prendas d' a nai viña á perpetuar n-a terra a caste d' os ánxes.

Non tivo que dar moitos arroteos o señor Manoel pr' atopar a casa de D. C. T. ¿Quén non o conocea n-a cibdá? Como qu' era un d' os mais ricos comerciantes e moi considera lo pol-a sua honrades e laboresidá.

O demontres era qu' a casa qu' habitaba parecíalle un palacio ó peisano, e si non o houbera levado ali un ouxelo pra él tan sagrado, arredrábase de seguro. Xa estaba botando a man ó chamador cando ven entrár pol-a porta d' a calle un señorito enxoiro e pequerrecho, trencos d' as pernas, c' uns ollos pequenos e saltós e as narices moi longas e un a ento n-elas feito d' encargo pra colocar o lente. Sua cara non tiña elá, pois o mesmo lle cuadraba á un rapás de catorce anos espigado qu' á un setemesino de trinta; as puntas d' o cuello d' a camisa-la espetándoselle n-a barba obrigábano á levar o pescozo toso com' os monigotes de pau, e non se podía asegurar que tivese máns porqu' os anchos e repunchados puños non deixaban ver mais qu' uns garabullos qu' o mesmo podían ser as patas d' un galo qu' os remates d' os dedos coroados d' unllas que por estar cortadas á moda somellaban as d' unha marta.

—Qué se ll' ofrecía?—perguutou aquel emprego ó señor Manoel sacándolle d' a man o chamador ó mesmo tempo que lle falaba.

—Dixéronme que vive n-esta casa o señor D. C. T., e veño á tratar co-él sobre certo asunto.

—Pois ese señor son eu, conqu' así diga logo qu' asunto é ese.

O peisano mirou con estraneza ó señorito pol-endo asegurarse qu' a perguata qu' á si mesmo se facía n-aquel momento era a de que cómo demontres arrevariase aquela figurina contrafeita pra selocir e inspirar unha pasion tan profunda n' unha rapaza garrida á quen non houbera faltado outro mellor e

mais honrado mozo entr' os d' a crás d' éla qu' a houbera feito felis. O cabo dixo en alta voz:

—Pois ben: fai como cousa de mes e medio qu' atopei te adido n' un rincuncho d' un camiño o cadávre d' unha rapaza que segun deccaracion d' os médecos morrera de frío e necesidá ó dar á luz n-aquel mesmo sitio unha criatura qu' eu recollín. Sobr' o cadávre habia unha carta dirixida á vosté que recollín tamen y-é esta.

Tomou o señorito a carta y-escomenzou á leela, namentras qu' o señor Manoel que precureba observar o efecto qu' a lectura lle producía notou con asombro qu' unha risiña parecida á d' o coello entreabria sua boca de locho, e qu' ó concruir escramou n' un tono que non se sabía si era de bulra ou lástema:

¡Probe rapaza! Beu axiña acabun por certo.

E como vise qu' o peisano permanecía ainda ali díxolle de mala maneira:

—Éstá ben; ¿qué mais quere vosté?

—Eu, señor, quero saber qu' é o que dispóa d' a nena q' e recollín e trouxen e-o ouxelo d' entregarlla á seu pái.

—Pois o que dispoño—repicou o señorito sacando d' o bulso unha moeda de cinco pesos e alargándoll' ó señor Manoel,—é qu' a leve vosté á Inerusa e non volv' á acuparse mais de tal asunto.

Virósull' ó peisano a color e o coraxe, e insistindo ainda pol-a boa dixo:

—Pro señor, ¿e non lle remorderá abondo a conciencia d' haber si lo causante d' a morte d' a nai, pra qu' así abandoue a inoscenté filla qu' é sua tamen tirandoa co noquen di á fosa comun d' os vivos?

—Pol-o visto c'élleme vosté de bó humor cando lle permito esas insolencias. E vosté moi cándido: ¿non vé vosté qu' as leises mesmas prohibindo a poligamia p'ñennos n-o caso de non poder cumprir con todas aquelas que se eán, e que si se houberan de lexitimar todol-os fillos naturás non tiña razon de ser a Inerusa? ¡Já, já, já! Ademais, á honra deberan ter élas o ser nosas queridas durante mais ou menos tempo, e diñeiro abondo nos custan d' estonces. Conque faga o que lle dixen, e váyase xa.

O señor Manoel non poido contér por mais tempo a indignacion e a coraxe que ruxia n-o seu honrado peito; fíxose dous pasos atrás e alzando a voz escomenzou á berrar:

—¡E vosté un infame, un home indino e sin entranas, pro xa qu' outra cousa non poida facer irei escandalizando por todas partes e pregoand' o feito.

—¡Hola! ¿Con qu' esas temos?—e dirixíndose o señorito á porta d' a calle dond' entre un grupo de curiosos viase asomar tamen o uniforme d' un policía ceñoulle pra qu' entrase e díxolle:

—Vai vosté conducir preso este home, por canto ou é un tolo ou un industrial que se propón sacar-me diñeiro inventando historias falsas e calumniao.

sas: mentras tanto eu producerei ó xugado o parte correspondente.

O señor Manoel protestou, berrou e daba espi-caciós que non s' escoitaban e que ditas con además descompostos diron lugar á que fose maltratado, non tend' ó cabz mais remedio que ceder á forza e deixarse conducir á prevencion donde pasou deza-seis horas de mortás angustias. Cando á mañan d' o día seguinte foi posto en libertá e se persentou n-a pensad' atopou sua muller esconsolada, xa pol-a sua tardanza d' a qu' iñorab' a causa, xa tamen porqu' persentáranse dous homes á pidir a nena n-o seu nome e a entregara ela, sin deprocatarse de mali-cia algunha. Presumind' o labrego o que poidera-ra haber socedido dirixense á Incrusa donde soupo qu' afeitivamente depositárase aquela mesma noite n-o torno unha nena que ll' amostraron e resultou ser a mesma que buscaba. Como s' enterase d' os moitos pasos que tiñ que dar e d' os trámites cus-tosos á que tiña que suxetarse, renunciou á levala consigo, deixando denantes de marcharse o verda-deiro nome de pia d' a nena e as señas persoás suas.

O mesmo día, tristes e pesarosos entrambos es-pesos pol-o desengano e contratempos que sofriran, volvíanse car' á aldea, marmuland' o señor Manoel entre fondos sospiros:

— ¡Cómo ch' está o mundo!... N-esa Babilonia tod' atópase podri lo: mulleres, homes costumes, xusticia! . . . . .

Han pasado xa 17 anos: o labrego non volveu á poñer os pés n-a capital, tal e tanto foi o medo que lle cobrou, de modo que non pode darnos razon d' os personaxes d' esta hestoria; pro non por eso deixa-remos de poñer ós lectores ó corrente de canto lles aleanreu.

¿Vedes aquela rapaciñ de longas trenzas roibas, ollos azules com' o cèo n' unha mañán de primavei-ra, libres frescos e rosados com' as cireixas e que pol-o garbo e airoso de seu talle leva tras de sí as cobizosas miradas d' os homes? Pois esa é Delores Rey, a filla d' aquela outra Delores qu' atopamos morta n' un camiño.

¿Vedes aquel vello carcamal, esgumiado como un abadexo, vistido con longo liviton negro e som-breiro de sorbeteira e qu' axudándose d' o baston porqu' as pernas non terman ben d' él vai seguindo moiniñamente á rapaza ollánda com' á cóbega ó paxariño que quer degorar? Pois é o respetabre si-ñor D. C. T., á quén 17 anos de crápula e desenfreno lle foron roendo o carezo, e que, com' os músicos vellos, non conserva mais qu' o compás, é dicir, a mania de levar a deshonra e a disgraacia á donde queira que lle franquea o camiño o maldicido ouro, qu' o demo fai ir á parar ás mas d' os seus favoritos.

Fai xa tempo que ventoua caza e persiguea: xa unha *Celestina* de tantismas como campan n-a Cru-

ñá debendo estar en Galeras tratou d' o asunto co-a rapaza e amoleceuna com' a manteiga, falándolle de regalos e diñeiro qu' a sacarán d' andar arras-trada tod' a vida, agora permaneza solteira, ou xa se case c' un honrado e modesto carpinteiro que téu por noivo e qu' a quer mais qu' ás nenas d' os seus ollos.

E tanto lle dixo e pedricou a *Celestina*, pintán-dolle con negros coores as vicisitús d' os matrimo-nios d' os artesanos, que xa Delorinas ten esquenci-do ó coitado e acongoxado amante qu' anda deva-nándose os meolos pr' aveigoar a causa d' os moi-tos disprecios que d' ela recibe.

A. V. T.

(Concruirúse)

DEBOCIONARIO DOS PERDIDOS.

Atopábam' eu en certa ocasion recruído n-a miña casa, por mor d' unha relaxadura d' un pé que non me permitia calzar.

Non teño porque decir que n-os seis días que levaba d' encerro lín e relín os poucos libros de que dispoñía, iten mais os preódecos atrasados que tiña d' os que dependin de mamoria a metá d' os anuncios.

D' este aburramento veume á sacar un apreceabre amigo á quen nunca se lle cae o bó humor d' a y-alma (ou d' o corpo), e despois de falar abondo d' as cousas d' o tempo e d' o espacio, contar catro lances e cortar oito vistidos, díxenlle ó ver que se dispoñía á deixar-me.

—Home, apróposeto: mira si tés por alá un bó libro e mándamo, porque de veras non sei como matar o tempo.

Quedouse un bó anaco mirando pr' o techo como per-soa que busca algo n' o corruncho d' a mamoria e marmulando entre dentes "un libro... un libro...", has-tra que me contestou de súpito:

—Si; teño un libro manífico que anque de poucas follas é moi entretido: mañan ch' o mando.

—Pro si tan pequeno é non vai á chegarme á un dente.

—Perde enidado qu' o libro de que ch' eu falo ten mais gusto canto mais se repasa.

Marchouse deixándome c' unha gran curecsidá por sa-ber que deño de libro podía ser aquel que, segun dicia o argallante de meu amigo, tiña mais sabor canto mais se lia, cousa que me parecia imposible, pois entre todol-os ouxetos que arroxamos con disprecio despois de servirnos d' eles, ningun con tanto desapego como un libro cando chegamos á ler o fin.

A o outro día, anque non tan cedo com' eu quera, sintin chamar a porta e qu' unha ves de muller ou de cotorra dicia:

—De parte D. Fulano qu' ahí tén ese libro pra dou Citano.

Brinquei d' a cama, e salín á pata coxa ó encontro d' a miña patrona, que tragia n-a man un piquetiño

moi envolto, qu' o mesmo podia ser un devocionario qu' un coarteron de chicolate cu unha caixa de pildoras.

Cuase ll' o arrinxei d' as mans, e volvinme o cocho, onde agotei a pacencia ó sacarlle as moitas cobertas en que viña envolto como ouro en panos.

—¡Eureka!—houbera berrado eu si verdadeiramente fora un libro.... pra lér; pro meu amigo habíase querido bromear comigo e mandábame... ¡O LIBRO D' AS COARENTA FOLLAS!

Dado que meu amigo sabía qu' eu aborrecia os napes, o regalo que me facía mais que broma era unha bultra moi pesada, tirei a baraxa contr' a parede, como ll' a houbera tirado a cabeza d' o inventor si se puxera diante de min.

Eu non sei que demos teria a sota d' ouros pol-o revés, que se quedou pegada á parede e como a miña maxinacion andaba á paxaros e non había cousa maor en que fixala, rendínome á atraucion qu' aquel mamarracho exercia sobre min, concedéndolle esa atencion que canto mais se prolonga mais animacion presta ás cousas que son ouxeto d' ela.

A dourada moneda posta n-o ángulo d' a carta pareceume unha ochentina; a figura empezou á moverse, guiñoume un ollo, logo o outro, ensegida meneou os lábros como si quixera falar; por fin adiantou o brazo que tiña posto en xarras, e estendendo hácia min á maneira d' os predicadores cando van á dirixir á palabra,

—Acabas de despreciar as coarenta honradas páxinas,—díxome—d' un gran libro que teu caletre non é capas d' entender, y-este atropello hache saír caro pois xúroche pol-os cornos de Lucifer que non has ter n-a memoria outro libro qu' o d' as coarenta follas nin outra carta qu' esta humilde sota, pol-a qu' as de perder hastra os pelos d' a cachola. Despreciache un libro que contén as alegrías e as desesperacións d' a metá d' a humanidá, un libro que posto n-as mans d' as vosas bruxas arrinean ós arcanos de Dios os secretos d' o porvir, e posto n' unhas mans listas fan vir cantando o ouro dende a bolsa d' o xugador de boa fé ó d' o tahur. Un libro que si denantes estivo perseguido e non figuraba mais que n-o burro ou n-o empate, hoxe gracias á tolerancia de certos padriños figura en todol-os cafés, sociedades e tertulias qu' en algo s' estimen: despreciache, en fin, o evanxelio d' a sorte.

Calon a vos; a sota volveu á poñer a man n-a cintura; deixou de brilar a moeda indicadora d' o pau d' a carta y-eu...eu quedei atónito sin saber si soñaba ou estaba desperto.

(Continuarase).

FUNGUEIRAZOS

As des en punto d'a noite d' o domingo, nin minuto mais nin minuto menos, c' a esautitú con qu' un concexál asista á sesion... de toma de posesion, os empregados d'a frábica de gas, cumpriron c' a sua obri-

gacion, deixándonos á un quinto de luz, no paseyo de Mendez Núñez.

Apesár de interveñir un tinient-alcalde, na solecitá de cinco minutos mais de prazo, pra qu' a xente non se maliciase qu' era botada d' o sitio, o empregado, con unha enteiraza dina d' imitarse, non quixo auceder á tal peticion fundándose en motivos aconómicos.

O pasar pol-a esquina d' o café Oriental, cantaba un chusco esta copra:

Sin linterna ou sin candil,
Nadia o paseyo se veña,
Que Saunier sabe de mais
No-ha de multar Lloreda,
Por que nos deixe sin gas.

Aseguráronos, sin que nasoutros respondamos d' a verdá d' a noticia, qu' os sacristás e monagos franceses de servicio parroquial, cobrian os postos d' os vixilantes de seguridá, namentras estos asistiron a porcision d' o domingo.

Si non foi certo, podia selo, pois crémos mais actos—e ben demostrad' o teñen—ós sacristás, pra facer os servicios d' os melitares, qu' estos os d' aqueles.

¿Cando se desterrarán d' o noso pobo, esas festas tradicionás que non teñen mais razon de sér nin outro ouxeto qu' abandonar ó traballo e os negocios e entregarse libremente á toda eras d' escesos, que dán por resultado o embrutecemento e a perpetracion de todo xénero de crímenes?

¿Qué festas son esas, en qu' hai que tomar precaucions, destacand' a guardia civil, e faise cuasque necesario dispoñer camillas e botequís pr' os mortos e feridos que resulten; n-as que calquera persoa sensata arrédrase purdentemente como si curzase por medio d' un pobo bárbaro; n-as que non s' escoitan mais que xuramentos, amenazas, berros, bofetadas, paus e puñaladas?

Ahí temos hoxe á vista as consecuencias d' elas; un morto, algús feridos n-a toma e defensa d' unha taberna en san Roque d' a Fora; algus presos, as familias d' úc e outros acongoxadas, o persidio esperand' un recurso mais, que quizais devolva á sociedad convertida n-ue quírminal avezado.

Os bárbaros non chaman ás portas; os bárbaros están drento, e ás auto i ás toca impoñerlles a civilizacion.

Qu' o rapaz ten inxénio
Esta mostrado,
Nos muñecos qu' o Duende
Ten publicado.
¡Que ben estaba
Que sin deprocatarse,
Se retratara!

O noso amigo e compañeiro Pepe Pereira, deixou

de pertanecer á redaucion d' *El Duende*: por certo qu' é ller o solto donde se daba conta d'a sua separacion, e o chegar aquilo de, *Fepe es de los que siempre dejan la puerta abierta*, non poidemos menos d' ecramar, parodiand' a certo amigo: „Caracoles c' os Hermenexildos!“

Pavo-real, contémprase n-a roda d' o prumaxe... que veu d' a xastreria; cróse á si mesmo o figurín d' a moda, teso e engomado o mesmo qu' un *usia*.

Aire, paso, además, tod' é aprendido e de fumes tén chéu seu caletre; maxínase á si mesmo o dios Cupido, y-é un verme despreciabre, un *perimetre*.

Moito nos gusta ver correr os nenos, por que se desenvrollan, esparcen os ma'os humores, crianse sanos e rebustos, non dando que facer á médecos nin boticarios: pro, o señor Llamas podia encargar ós seus subordinados, non permitiran os domingos esas carreiras pol' o salón grande, fosen os fillos de quen fosen, non por nada, si non pol' os *callos* d' os paseantes, que s'alcontran en tal peligro, que señor houbo que se retirou, antes d' espoñers' a ver o paseo coma si estuvera alumbrado con lus aléutrica.

Darémosll' as gracias n-o numero que ven.

O número 6 d' a revista rexional *Galicia*, correspondent' ó segundo ano d' a sua publicacion, contén o seguinte sumario.

“A uno, á otro y á todos“: por D. A. Marsal—La vida de la aldca en Galicia (conclusion): por D. Manuel Formoso.—Episodios orrensanos: por D. Benito F. Alonso.—Novelas cortas de Aurelio Ribalta: por D. J. de Arévalo.—Escritura gallega: por D. Marcial Valladares.—Una estatua en Pontevedra: por D. F. Portela Perez.—Poetas religiosos de Galicia (Manuel Lago Gonzalez) por D. J. Neira.—Efemérides galaicas: por M. Castro Lopez.—1808-1814: por D. R. Pesqueira Crespo.—Certamen literario de Betanzos de 1887 (continuacion.)

Dámosll' as grácias ó ilustrado director d' a cazre d' esta cibdá, don Honorato Morenza Martinez, pol' o exemprar con que nos favoreceu d' a ben esquirta memoria qu' acaba de publicár, sobr' as reformas necesarias n-aquel adeficiu, pra que reuna algunha d' as condicións qu' son indispensabres á toda vivenda, e con especialidá ás que se dadican a recrusion.

Sesion municipal ordinaria d' o lus.

As cinco e media da tarde e baixo a persidencia d' o señor Casares, c' o asistencia d' os concexás siguientes Garcia Collazo, Sesmeros, Villardefrancos, Blanco, Sanchez, Pardo Gonzalez, douse lectura e aprobouse a aut' anter' or.

Douse lectura á un telegrama d' o alcalde de Betanzos, participando haber sido concedid' áaquela cibdá, unha das academias preparatorias, e dando as gracias pol' as xestiós feitas por este autamento en favor d' aquela. Acordaron contestar felicitándoa, alegrándose houbera sido concedida á un pobo da provincia.

A persidencia dou conta d' haber cursado a solicitú qu' en sesion anterior habiase acordado aleva, pedind' a hacienda a condonacion d' os débitos por cédulas e consumos d' os anos de 1869 e 1870.

Leuse un oficio d' o gobernador, aproband' o nombramento de depositario a favor de don Francisco Outon

Acordouse reparar a rambra d' o Parrote; conceder licencia a dous concexás por un par de meses, que pol' a nosa parte non habia enconveniente anque fora por tod' a vida municipal; e o pago de varias contas.

Pediuse autorizacion pra establecer anuncios nos farós, como se ven facendo en outras pobraciós, e pagando unha peseta o ano por cada farol que s' acupe. Acordando quede a solicitú oito dias *sobr' a mesa*.

Bonitos bau estar os farós con un cartelón colgado a modo de nenos pequenos á hora de comer.

Como non habia mais asuntos de que tratar, levantous' a sesion, que foi unha cousa asi coma consello de familia, ou reunion d' amigos.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, núm. 7, Cruña

XASTRERIA DE JACINTO SEOANE

Canton Pequeno, núm. 12, baixo

N-este establecemento confeucionase toda crás de prendas de vestir pra señores e nenos, con arreglo ó último figurín d' a moda e co-a perfección, prontitú e economía que ten acreditado con seus numerosos parroquianos.

Cantón Pequeno, 12, baixo

ANDRÉS MOSQUERA

Santa Catalina, 34, principal.

Se construyen dentaduras artificiales por todos los sistemas conocidos.

Especialidad en trabajos en oro.

A N U N C E O S

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D'ESQUIRTORIO

M. ROEL,

54-Real-54

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de folia longa pra preódecos e obras—bonifios papés pequenos e comerciás pra cartas—tintas, apiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquirtorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén artículos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi cuquiños pra rezar n-a eirexa señoras e señóritas.—Libros con siguideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúcia de rapaces, uns que rascan n-as pedras facendo bonitiñas cousas e-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máquenas follas abondo con vistosos coores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d'os corpos armados, papés e-os timbres moldeados; empresos pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARXETAS brancas, de loito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetiñas pra os feires, botellas de viño, cervezas e pr' as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relacion empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comercios, esquelinas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquencen.

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

S anta Catalina, 17

Viños d' Aragon, Castilla, Blanco Chiclana, Riveiro e Valdepeñas.

Viños de mesa como éles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalecentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refolgo e se contan moitos casos de rasueitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repitindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chiclana é como un ouro, e onte un vello qu' o catou saleu d' ali feito un mozo. **NON MAIS CALVOS**, qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si con magras de xamon dan unhas fregas ó estégamo.

ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO TENREIRO E COMP.

Ruafri íesa, 12—Betanzos

N-esta conecida tenda, á que xusta fam' abona, hay canto a moda pertenda, bó e barato, ¡qu' é perbenda n-estes tempos, segun sona!

Hastra d' o confin d' a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás a' as noeciós qu' a cencia encerra.

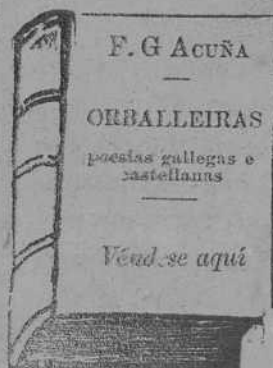
Estética, Xeometría son mayestras n-o taller, director' a Natomia, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardia.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tiñese de todol-os colores e quitanse toda clás de manchas ás roupas, así de señoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a perfeucion que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.

A FULIADA

PREÓDECO SEMANAL D' ENTERESES
MORÁS E MATERIÁS.

Sal á lus todol-os xueves

Precio de susericion:—Oito
cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can grande

EMPRENTA
DE**A. AMENEDO PONTE**

Rua d'a Fita, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barato.